

Alman Gözüyle Çanakkale Destanı

Evet, bir destandır Çanakkale.

SADECE Çanakkale kara ve deniz muharebelerinde 57 binin üzerinde şehit verdiğimiz bir savaştır. Yaralı, hasta, esir, yitik ve hastalıktan ölenlerle brüt zaiyat sadece Türk tarafında çeyrek milyonu aşmaktadır.

Fakat ittifak devletleri safında yer aldığımız ve burada başı çeken en önemli askeri müttefikimiz Almanya'da bu savaş bugün, en azından Çanakkale nezdinde hemen hemen unutulmuştur.

Bunun sebepleri çok yönlü olabilir.

Gerek Birinci Dünya Savaşı sırasında başta Almanya, Fransa ve Rusya olmak üzere diğer ülkelerin batı ve doğu cephelerinde astronomik miktarda asker kaybetmeleri ve bu cephelerin daha önemli yer tutmaları, gerekse de Almanların, dünyanın en kanlı savaşı İkinci Cihan Harbi'nde de başmimar olarak en önemli rolü oynamaları gibi faktörler, Türklerin Çanakkale'de yaptığı fedakarlıklar ve imza attığı o zaferin bu ülkede zaman içinde neredeyse tamamen unutulmasına yol açmış olabilir.

Bugün Almanya'da Çanakkale Savaşı deyince, hemen hiç bir tahsilli vatandaşın dahi aklına, bizde ilkokul çocuklarının kafasında somutlaşabilirdiği detaylı kareler gelemeyiz.

Birinci Dünya Savaşı konusunda artık Alman tarih kitaplarında dahi, Osmanlılar maalesef bir kaç cümle, ya da kaynağa göre en fazla bir kaç paragrafta geçiştirilmektedir.

Birinci Dünya Savaşı ve güney cephesinde yer alan Çanakkale, artık bu ülkede spesifik bir konudur ve sadece Alman tarihi uzmanların ilgi alanına girmektedir.

İki bin yılı aşkın Türk askeri tarihinde en çok insanımızı kaybettiğimiz muazzam bir öz mücadelesi. Tarihte bugüne dek katıldığımız en çok cepheli, en kanlı harp. Yenilmiş olmamıza rağmen, askeri ve siyasi sonuçları stratejik boyutta önem arz eden, sadece muharebelerde yarım milyona yakın askerimizin şehit düştüğü Birinci Dünya Savaşı. Bu rakama, yaralılar, hastalar, esirler ve yitkilerle.. milyonu katlayan insan zaiyatımız dahil bile değil. Ve o cepheler. Osmanlı topraklarında taarruza kalkılan Kafkas, Kanal [Süveyş], savunmada olduğumuz Suriye-Filistin, Irak, Hicaz-Yemen ve Çanakkale cepheleri. Yine harici topraklarda ittifak devletleri ve askeri müttefiklere destek maksatlı savaştığımız Makedonya, Galiciya [Lehistan] ve Romanya cepheleri. Kuşkusuz her bir kanlı cephenin yeri ayrıdır ve ortak yanları şehit verdiğimiz binlerce, onbinlerce, ama yüzbinlerce Mehmetçiktir. Bugün burada mutlak zaferle sonuçlanan bir cephemizle ilgili atipik olarak sınıflandırılabilir ilginç bir söyleşiye imza atacağız. Söz konusu bu cepheyi telaffuz etmek yerine, şu dizeleri hatırlatarak çağrıştırmak, topraklarımızın kanları ile sulayarak savunan atalarımızın anısına daha layık olacaktır:

Yavuz [Goeben] zırhlısı İstinye iskelesinde demirli halde [Fotoğraflar: Alman Arşivleri].

İşte bu uzmanlardan birisi de eski bir Alman askeri pilotu, Kurmay Yarbay Klaus WOLF. Geçtiğimiz yıl yayınlanan 'Gelibolu 1915! Birinci Dünya Savaşı'nda Alman-Türk Askeri İttifakı' kitabı ile Almanya'da dikkatleri üzerine çeken Klaus WOLF, tam anlamıyla bir Türkiye dostu.

Yrb WOLF, dört sene İstanbul'da NATO görevlisi olarak bulunmuş ve Türkçe öğrenmiş. Eşi de Azeri kökenli bir Türk.

Klaus WOLF, çok kapsamlı bir Çanakkale çalışması hazırlamış ve Türkiye'ye oldukça ırak Alman askeri ve federal arşivlerine de girmeyi ihmal etmemiş.

Bizzat Çanakkale'ye giderek savaşı orada hissetmiş.

Klaus WOLF kitabında, Türklerin böyle bir beklentisi olmadığı halde Türklerden af da diliyor. Neden mi? Biz de kendisine sorduk.

S&H: Yarbay WOLF, Birinci Dünya Savaşı'ndaki Alman-Türk askeri ittifakı ve Çanakkale Savaşı konulu 'Gelibolu 1915' kitabınıza geçmeden önce, sorularımıza isterseniz askeri kariyerinizden başlayalım.

Almanya, 28 NATO ülkesi arasında ABD'den sonra muhtemelen en çok batı menşeli askeri helikopter tedarik eden ve halen de tedarik etmekte olan bir ülke. Fakat siz bir kara havacısı olarak Türkiye'de pek de yakından tanınmayan bir askeri döner kanat pilotuydunuz. Eski bir kara havacısı ve Bo 105 pilotu olarak, Alman ordusundaki görevlerinizden bahseder misiniz?

K. WOLF: Federal Alman Silahlı Kuvvetleri'ne 1981 yılında katıldım. '86 yılında Münih Askeri Üniversitesi'ni bitirmemi takiben, kara

havacılık temel uçuş eğitimime başlayarak, '88 yılında tamamladım. Söz konusu temel eğitim boyunca Aluette II tipi helikopterle eğitim uçuşu aldım. Ardından Bo 105 tipi helikopterlere geçiş yaparak, iki yıl boyunca Bavyera Eyaleti'nin güneyindeki bir kara havacılık filosunda Bo 105 helikopterinin hafif genel maksat konfigürasyonlu modeliyle görev yaptım. O zamanlar, benim gibi genç bir üstteğmen için yoğun, disiplinli ve yorucu ancak, bir o kadar da zevkli geçen bu kısa süre zarfında özellikle uçuş günlerim unutamayacağım güzellikeydi.

Bavyera'nın ardından Aşağı Saksonya Eyaleti'ne bağlı Celle kentinde konuşlu Bo 105 helikopter alayında görevlendirildim.

Buradaki vazifem, alay seviyesindeki bu helikopter birliğinin havadan desteğini sağlamaktı. Teknisyeni, mühimmatçısı, yakıt ik-

malcisi, şoförü, oto tamircisi, açıcısı, sıhhiyecisi.. gibi personel unsurları da dahil olmak üzere yaklaşık 160 askerden sorumluydum ve bu askerlerin özverisi sayesinde alaya bağlı helikopterleri sorunsuz uçurabilmemiz benim için büyük gurur kaynağıydı.

Kısa bir süre sonra, aynı alay bünyesinde yine Bo 105P helikopterlerinden oluşan tanksavar helikopter birliğine filo komutanı olarak atandım. Samimi olarak ifade etmem gerekirse filo komutanlığı görevi benim için oldukça ilginç bir tecrübeydi. Yedi adet Bo 105P tipi tanksavar helikopteri ve uçuş personelinin sorumluluğu yanında, bağlı olduğum tugayın diğer muharip birlikleriyle koordineli harekât gerçekleştirme sorumluluğunu da yükleniyordum.

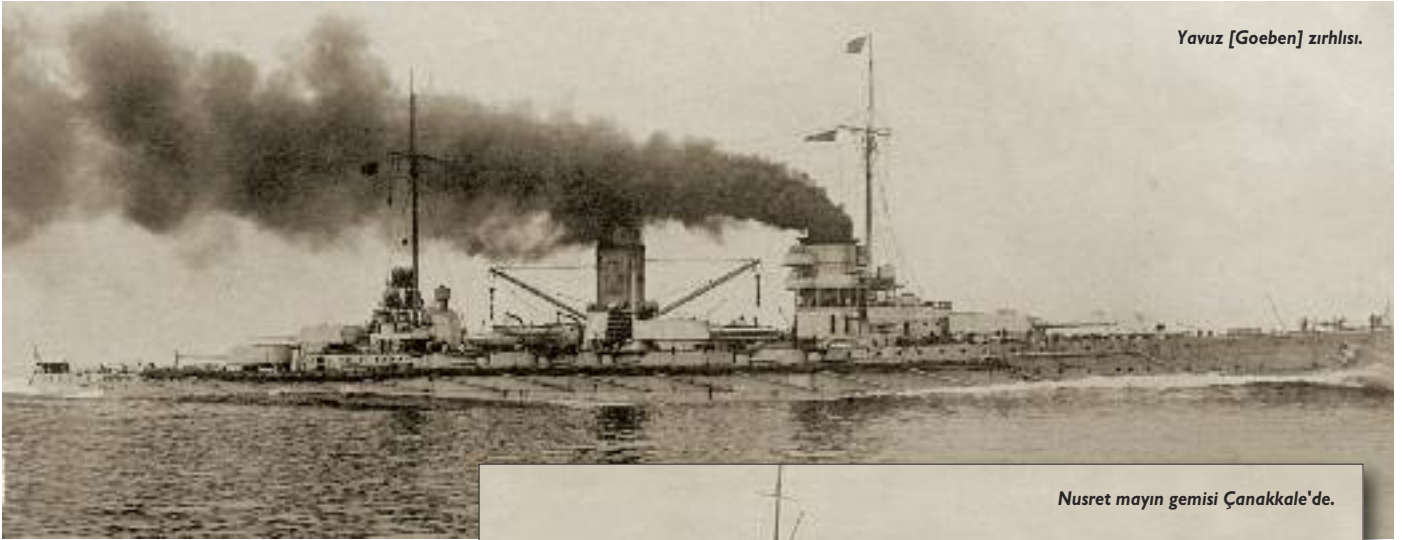
Sorunuza isnaden uzun yıllar görev yapmış olduğum tanksavar konfigürasyonlu Bo 105 helikopterlerine de kısaca değinmek istiyorum.

Alman ordusundaki kodlaması PAH [Panzer Abwehr Hubschrauber/Tanksavar Helikopteri] olan Bo 105P, manevra kabiliyeti oldukça yüksek, görevi düşman tank ve zırhlı araçlarının imhası, dolayısıyla doğal olarak öncel amacı anti-tank olan bir tarruz helikopteridir. Helikopterin ana vurucu gücünü, gece-gündüz şartlarında ateşlenebilen tel güdümlü HOT tipi anti-tank füzeleri oluşturuyordu. Görev yaptığım o yıllarda Federal Alman Kara Kuvvetleri bünyesinde üç tanksavar helikopter alayı mevcuttu ve her bir alayda ortalama 60 helikopter bulunuyordu. O yıllarda - '92/'93 - eski Soğuk Savaş doktrinimiz artık geçerliliğini yitirmeye başlamıştı. Eski doktrin, 180 kadar tanksavar helikopterinden oluşan bu anti-tank kuvvetinin, olası bir muharebede Varşova Patkılıklarının sayıca çok üstün tank ve zırhlı araç birliklerini bertraf ve/veya püskürtme üzerine inşa edilmişti.

S&H: 2002-'06 yıllarında Türkiye'de buldunuz. Bu zaman zarfında İstanbul Aya-

Yzb. WOLF [sağda], bir Bo 105 teknisyeniyle birlikte.

Yavuz [Goeben] zırhlısı.

zağa'da konuşlu, bir Türk korgeneral komutasındaki NATO'ya tahsisli 3ncü Kolordu Komutanlığı NRDC-T [NATO Rapid Deployable Corps-Turkey] Karargâhında, Alman askeri kontenjanında kurmay yarbay olarak görev aldınız. Söz konusu NATO göreviniz kapsamında TSK'ne ilişkin izlenimlerinizi bizlerle paylaşır mısınız?

K. WOLF: Türk meslektaşlarımı son derece yetkin ve profesyonel subaylar olarak tanıdım ve bazıları ile hâlâ devam eden çok yakın arkadaşlıklar kurdum. Geleneksel Atatürkçü düşünce tarzının ve laik devlet fikrinin TSK nezdinde muhafaza edilmesine ilaveten, TSK'nin günümüz muharebe teknolojilerine uyum sağlama çabasına derin bir saygı duyuyorum. Ayrıca '05 yılında Afganistan'daki görevim sırasında Türk askerlerinin, halkın sevgisini de kazanarak NATO misyonunu ne kadar başarılı bir biçimde icra ettiklerini bizat gördüm. Bu yüzden TSK hakkındaki kanaatim çok yücedir.

S&H: Dört yıllık bu süreçte bir de Birinci Dünya Savaşı'nda Türk-Alman askeri ittifakı ve Çanakkale Savaşı'na ilişkin 'Gallipoli 1915 [Gelibolu 1915]' adlı çalışmayı yaptınız. Alman tarihinde pek bir önemi olmayan ve kamuoyunun da hemen hiç ilgisini çekmeyen, bugün neredeyse 95 yıllık, orada çoktan unutulmuş tarihi bir konuda büyük ebatlı ve özel ciltli bir kitap yazma fikri nereden aklınıza geldi?

K. WOLF: Türkiye'de bulunduğum dönemde Türk meslektaşlarımdan Çanakkale Savaşı hakkında çok şey duydum ve öğrendim. Bu muharebelere Türklerle birlikte Alman askerlerinin de katılmış olduğunun somut boyutunun farkına daha net bir şekilde vardım. Benim de iştirak ettiğim bir Çanakkale Zaferini anma töreninde, bir Türk delegasyonu tarafından Tarabya sirtlarındaki Alman Askeri Mezarlığı'nda bulunan Osmanlı 5nci Ordu Komutanı

Nusret mayın gemisi Çanakkale'de.

Mareşal Freiherr von der GOLTZ Paşa'nın mezarına çelenk konulduğunu görmüştüm. Bu olayın ardından bu konuyla daha yakından ilgilenmeye başladım. Ardından bizzat kendim Çanakkale'ye gittim. Oradaki muharebe alanlarını, savaşı gözlerimin önüne getirerek ve hissederek inceledim, açıkçası bundan çok etkilendim. Bunun üzerine Alman askerlerinin İstanbul ve Çanakkale'de yaşadıklarını tüm detaylarıyla ortaya çıkarmaya karar verdim.

Öncelikle Çanakkale Savaşı ile ilgili yazılan tüm tarihi kitapları okudum, hatta konuyla ilgili orijinal antika belgeler de elde ettim. Kütüphanelerden de diğer orijinal tarihi belgelerin kopyalarını tedarik ettim. Araştırma ve incelemelerimin dozu yükseldikçe konuya olan ilğim daha da arttı ve çalışmalarımı derinleştirmeye başladım.

Ayrıca Freiburg'taki Alman Askeri Arşivi'yle, Koblenz Federal Arşivi'ne de girdim ve konuyla ilgili tüm hassas bilgi ve belgeler eşliğinde ilgili tarihçilerle de görüştüm, fikir alışverişinde bulundum. Tarih bilimcilerinden detaylı bilgiler edindim.

Aslında bu işe başlarken, çalışmalarımın nihayetinde bu kitabın ortaya çıkacağını ben de bilmiyordum ve böyle bir planım yoktu. Fakat Çanakkale Savaşı ile ilgili elde ettiğim bu önemli tarihi bilgi ve bulguları kamuoyu ile de paylaşmak istedim ve konunun tüm detaylarını bu kitapta bir araya getirmeye çalıştım.

S&H: Çanakkale Savaşı'nda Türk ve Alman askerleri zaman zaman aynı siperlerde savaştılar ve zaferin kazanılmasında Almanya'dan tedarik edilen silah ve mühimmatın da kayda değer bir rolü olmuştur.

Almanya'nın gözünden Çanakkale Savaşı'nı bize anlatır mısınız? Türk tarihi açısından çok önemli bir yere sahip olan Çanakkale muharebeleri, Alman kaynaklarında ne şekilde anlatılmaktadır?

K. WOLF: İzin verirseniz bu soruyu iki değişik bakış açısından ele almak isterim:

Çanakkale'deki muharebeler dönemin Alman kamuoyu tarafından yakından takip edilmiş ve devamında bu muharebeler İkinci Dünya Savaşı yıllarına kadar Alman toplumunun zihninde canlı tutulmuştur. Bunun başlıca nedeni Türkiye'de görev yapmış Alman askerlerinin ve yakınlarının o yıllarda hâlâ hayatta olmasıdır. Dolayısıyla bu savaşla ilgili kitapların genellikle bu zaman diliminde kaleme alınmış olmaları ve yazarlarının da ekseriyetle Çanakkale'de görev almış Alman subayları olması bir tesadüf değildir.

Fakat 1945 yılı sonrasında bu savaş Alman toplumunun gözündeki önemini yitirmeye başlamış ve belleklerden yavaş yavaş silinmiştir. Almanya'da bu konu artık sadece askeri tarihle ilgilenen tarihçiler tarafından bilinmektedir.

Çanakkale Hava Savaşlarına katılan Rumpler B1 uçagımız ve mürettebatı [Fotoğraf: Çanakkale Hava Savaşları Kitabı].

S&H: Alman İmparatorluğu'nun, Osmanlı Devleti ve Güney Cephesi ile ilgili askeri vizyonu neydi? Böyle bir askeri ittifak söz konusu olduğuna göre, Türk ve Alman taraflarının ortak çıkarları çok yüksek olmuş olsa gerek?

K. WOLF: Bence Birinci Dünya Savaşı patlak verene kadar Alman komuta kademesinin Türkler üzerinden bu savaşla ilgili herhangi bir askeri vizyonu yoktu. Örneğin savaş başlamadan kısa bir süre önce dahi, 1913 yılı sonunda General Liman von SANDERS önderliğinde İstanbul'a gönderilen 41 Alman subayı, Türk tarafı bunu rica ettiği için yollanmıştı ve bu süreç Alman-Türk taraflarının yakın tarihe dayalı geleneksel işbirliği ışığında gerçekleşmişti. Yine savaş öncesi sadece Almanlar değil, Fransız ve hatta İngilizler de Osmanlı Devleti'ne askeri danışmanlar yollamışlardı.

Dolayısıyla bu ilk adımların savaş vizyonu ile ilgisi henüz yoktu ve Berlin'in amacı, Osmanlı üzerinden Almanya nezdinde oryantal coğrafyada nüfuz sahibi olabilmenin mümkünatının hesaplamasıydı. Bu bir savaş vizyonu değildi. Bu, İstanbul'daki güçsüz saray rejiminin devrilmesi halinde, Almanya'nın, İngiltere ve Fransa gibi diğer güçlü Avrupa ülkelerine karşı dezavantajlı duruma düşmemesi için alınan bir önlemdi. Ne var ki bazılarının İstanbul'da başka planları vardı ve bu kişiler iki imparatorluk arasında stratejik boyutta bir askeri ittifak ve savaş projesini tesis etmek istiyorlardı.

Bu isimlerin başında, Türk tarafında Savaş Bakanı Enver Paşa geliyordu. Enver Paşa'nın öngörüsü, dönemin büyük askeri güçlerinden Almanya'yı da arkasına alarak, kendi siyasi ve millî emellerini hayata geçirmekti.

Yine Alman İmparatorluğu'nun İstanbul Büyükelçisi Hans Freiherr von VANGENHEIM da Osmanlı Devleti ile askeri ittifakın stratejik

boyuta taşınmasında rol oynayan isimlerin başında geliyordu. Alman askeri misyonunu siyasi amaçlı kullanarak İstanbul rejimi ve Türk askeri komutasını Almanya'nın çıkarlarına uygun bir şekilde yönlendirmeye çalışan bu diplomat, Türk askerinin Osmanlı rejimi açısından belirleyici bir faktör olduğunu düşünüyordu.

Alman Amirali Vilhelm SOUCHON da bu savaşın kaderini belirleyenlerden biriydi. Osmanlı'nın savaşa girmesiyle Osmanlı Donanma Komutanı olan Amiral SOUCHON, Türk tarihine damgasını vuran iki zırhlı savaş gemisinden Moltke sınıfı SMS Goeben [Yavuz] ağır kruvazörü ve Magdeburg sınıfı SMS Breslau [Midilli] hafif kruvazörünün komutanıydı. Amiral SOUCHON, Augustos 1914'te bu zıhlılarla Çanakkale Boğazı'nı geçerek Osmanlı'nın Almanya yanında savaşa girmesinde kilit rol oynamıştır. Özet olarak Almanya, savaşın başında Osmanlı'yı yanında savaşa çekmek gibi stratejik bir şansın farkında dahi değildi,

fakat yukarıda adı geçen kişilerin inisiyatifleri yüzünden Osmanlı İmparatorluğu tabiri caizse Almanya'nın kucağına düşürülerek bu savaşa katılmış oldu. Yoksa savaş yorgunu Osmanlı'nın böylesine sıcak bir Avrupa savaşının içine girerek büyük güçlerin yeniden oynacağı olmak gibi bir niyeti zaten olamazdı.

S&H: Söyleşimize birazdan kitabınızın önemli kısımlarından devam edeceğiz fakat ben burada kitabınızın sonundaki değerlendirme kısmına atlamak istiyorum, zira orada etkileyici bir kaç cümlezeniz hemen göze çarpıyor.

Nitekim siz Türk halkından Almanya adına, Birinci Dünya Savaşıyla bağlantılı olarak, Almanya'nın Türklere çektiği acılardan dolayı özür diliyor ve af diliyorsunuz. Ayrıca bunu şimdiye dek kimsenin yapmadığını da dile getiriyorsunuz. Bu bağlamda bahsetmiş olduğunuz Almanya'nın Türkiye'ye olan özür borcunu biraz açar mısınız?

K. WOLF: Öncelikle bu değerlendirmenin bir birey olarak benim şahsi ve özel görüşüm olduğunu ve sadece beni bağladığını, dolayısıyla - her ne kadar şu an resmi bir Alman makamında bulunsam da - Almanya'nın ve Alman siyasetinin resmi görüşünü yansıtmadığımı özellikle vurgulamak isterim.

Bence ikili tarafların bir anlaşmazlık veya çatışma sonrası - ki bunlar sosyal gruplar olabilir veya iki halk topluluğu olur hiç fark etmez - geçmişte cereyan eden hadiselerle ilgili birbirleri ile açıkça görüşmeleri gerekiyor. Bunu yaparken de gerginliği gündemde tutmaktan başka hiç bir işe yaramayan karşılıklı suçlamalardan kaçınmaya özellikle dikkat etmenin, fakat suç ve yanlışları da samimiyetle itiraf ederek eski yaraların sarılmasını sağlamaya özen gösterilmesinin gerektiği kana-

İstinye iskelesine demirli Yavuz [Goeben] zırhlısının mürettebatı talim yaparken [Fotoğraf: Koblenz Federal Arşivi].

tindeyim.

Elbette Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya ve Türkiye arasında büyük çaplı herhangi bir anlaşmazlık olmadı, bilakis her iki taraf, müttefik Alman ve Türk askerleri aynı saflarda omuz omuza savaştılar. Fakat bana göre Türkler burada aldatıldı ve kitabımda da tüm detaylarıyla anlattığım gibi, savaş patlak verdikten sonra her türlü imkân seferber edilerek Osmanlı bu savaşa sürüklendi.

Şimdiye dek ben Türk tarafından bırakın bir suçlamayı, zerre kadar bir sitem dahi duymamış olsam da, kanımca Almanya burada suçlu konumundadır.

Bu söylediklerimi garipseyebilirsiniz, zira burada Türkler bir özür dileme beklentisi içinde olmadıkları halde ben burada çıkmış Almanların özür borcundan bahsediyorum.

Bugün Almanya ve Türkiye'nin özel bir dostluğa dayanan ilişkileri çok iyidir ve belki de Avrupa ülkelerinde bunun bir örneği daha yoktur.

Almanya tarafında yer alarak Alman menfaatleri uğruna bu korkunç savaşa katılmak zorunda kalan Türkler, çok büyük kayıplar vermesine rağmen hiç bir zaman Almanya'yı suçlamadı. Almanya'da zaten bu gibi adımlar atmak çok popüler değil. Belki de Almanlar üzerinde, İkinci Dünya Savaşı ve Musevi Soykırımı tecrübelerinden dolayı, unutulmayacak bir biçimde sürekli gündemde tutulan korkunç hadiselerden kaynaklanan bir fobi de burada rol oynuyordur ama Alman suçuna dair bilincin sadece Nazi dönemiyle sınırlı kalmaması gerektiğini de düşünüyorum.

Kanımca bugüne dek tarihin bu ünitesi yeterince irdelenmemiştir ve özellikle Al-

Çıkarma birliklerine karşı makineli tüfekli savunma siperleri [Fotograf: Koblenz Federal Arşivi].

manya'nın bu gerçeği daha iyi kavrayabilmesi gerekmektedir. Bu yüzden dilerim ki Alman siyasetçileri de bu tarihi gerçekliği bir gün anlayarak Türklerden af dilerler. Yalnız bu hususta Almanya'da bir konsensüsün mevcut olduğu da söylenemez ve bununla ilgili genel bir kanı da yok zaten. Dolayısıyla ben sembolik olarak Almanya adına ilk adımı atarak, **Birinci Dünya Savaşı'nda Almanlar yüzünden çektiğiniz acılar ve kaybettiğiniz insanlardan dolayı siz Türklerden af diliyorum.**

S&H: Ben de bu özürün Türk halkı nezdinde kabul gördüğünü varsayarak size teşekkür ediyorum. Osmanlı İmparatorluğu'nun Almanların yanında Birinci Dünya Savaşı'na girmek gibi stratejik bir planının olmadığını dile getirirkenizde kalmıştık.

K. WOLF: Evet, 1913 yılında sona eren Balkan Savaşları, Osmanlı ordusu açısından büyük bir hüsrarla sonuçlanmış ve Osmanlı gerek ekonomik, gerekse de siyasi açıdan tamamen yorgun düşmüştü. Osmanlı Devleti, ki burada Osmanlı derken Türk halkı ve Jön Türkler de dahil olmak üzere yönetici kadronun büyük bir bölümünü de kastediyorum, bu savaşın yaraları henüz sarılmamışken tekrardan yeni ve daha büyük bir savaşa girmek istemiyordu. Savaş Bakanı Enver Paşa ise ısrarla Almanya'nın yanında savaşa girilmesinden yanındı. Almanya'ya yakınlığı ve hayranlığı bilinen Enver Paşa, bu tutumundan ötürü Jön Türkler grubunda dahi izole edilmişti ve yalnızdı. Buna rağmen Savaş Bakanı Tuğgeneral Enver Paşa hırslı bir iktidar adamıydı.

Goeben [Yavuz] ve Breslau [Midilli] savaş gemilerinin Rus limanlarına saldırmasıyla bu amacına ulaşmasını da bildi. Yalnız şu da tarihi bir gerçektir ki, Osmanlı Donanması'nın 29 Ekim 1914 sabahı Karadeniz'deki Rus limanlarından Sivastopol, Odesa, Kefe ve Novorossisk yanında Rus Donanması'na karşı gerçekleştirilen saldırı emri doğrudan Berlin'den verilmiştir. Bu emri Amiral SOUCHON aynen uygulamış ve saldırılar başta Midilli ve Yavuz zırhlılarında olmak üzere Osmanlı deniz unsurlarında bulunan Alman bahriyelileri tarafından denetlenmiştir. Zaten Enver Paşa, ne kadar çok isterse istesin, Osmanlı'yı

Çanakkale'yi geçmeye çalışan düşmanın korkulu rüyası 210 mm obüslerden birisi Türk mürettebatı ile birlikte.

bu savaşa tek başına hiç bir zaman dahil edemedi.

S&H: Kitabınızın değerlendirme bölümünde savunduğunuz tezlerden birine göre, Osmanlı Devleti, Almanya ile ittifak yapmak yerine başta İngiltere olmak üzere İtilaf Devletleri ile işbirliği yapsaydı veya en azından savaşta tarafsız kalsaydı, Osmanlı yine parçalanacaktı fakat özellikle Kafkaslar ve Orta Doğu'da daha az toprak kaybedeceğinin sonucuna varıyorsunuz.

Ayrıca Osmanlı'nın bu savaşta tarafsız kalmasına karşılık İngilizlerin Osmanlı Devleti'ne milyonlarca sterlin para teklif ettiğini de dile getirmişsiniz.

Bunların hepsi sizin subjektif görüşlerinizi mi yansıtıyor, yoksa bilimsel bulgulara mı dayanıyor?

K. WOLF: Bunların bir kısmının resmi kanıt ve belgeleri mevcuttur; örneğin İngilizler tarafından teklif edilen bu para tarihi kayıtlarda sabittir. Bunun yanında, toprak kaybının daha az olma olasılığı tezi ise benim teorim ve konuyla ilgili analizimi baz almakta.

İtilaf devletleri, Osmanlı'nın tarafsız kalmasını istiyordu, fakat kendi aralarında da bir güvensizlik ortamı mevcuttu. Örneğin İngiltere, Rusya'ya sürekli temkinli bakmış ve Akdeniz'in Rus kontrolüne geçmesini her daim engellemeye çalışmıştır. İngiliz stratejisine göre, Osmanlı daima kendine bağımlı ve zayıf kalmalıydı ama Rusya'ya karşı da dirençli olmalıydı. Bu zaten Osmanlı tarihinin son 150 senesinde pratikte uygulanan ve kendini kanıtlamış bir 'hasta adam' mekanizmasıydı.

Tüm bu süreci göz önünde bulundurarak kişisel görüşüm; İngilizler, her ne kadar Almanlara ait Goeben [Yavuz] ve Breslau [Midilli] savaş gemilerini takip etmiş ve kovalamış olsalar da, bu zırhlıların Çanakkale Boğazı'ndan girerek Osmanlı'ya kaçmasına bilerek göz yummuşlar ve bu sayede Osmanlı Donanması'nı güçlendirerek Ruslara karşı Karadeniz'de donanma nezdinde stratejik bir denge kurmayı amaçlamışlardır.

Dönemin Alman askeri telgraf yazışmaları da bu tezi destekler niteliktedir.

Bildiğiniz gibi bu olaydan kısa bir süre

önce İngiltere, İngiliz tersanelerinde yapımı süren ve neredeyse tamamlanmak üzere olan iki Osmanlı savaş gemisine de el koymuştu. Osmanlı bu entrikanın farkına varıp doğru değerlendirmeleri yapabiliyseydi, maddi kazanç elde etmesi bir kenara, siyasi imtiyaz da sağlar, Yakın Doğu'da daha az toprak kaybına uğrar ve her şeyden önce yüz binlerce insanını kaybetmezdi. Yalnız şu hususu da göz ardı etmemiz gerekir: İngiliz tarihinin resmi arşivleri kamuoyuna resmen kapalıdır ve bu arşivler açılmadığı sürece bu teze son noktayı koyabilecek bilimsel kanıtlara ulaşmamız mümkün görünmemektedir.

S&H: Osmanlı İmparatorluğu için savaş öncesi ve sırasında satın alınan Alman silahlarının çeşit ve miktarları da oldukça ilginç gözüküyor.

Sadece 1873, 1877, 1885 ve 1886 yıllarında Almanya'da yeni üretilen çeşitli tip ve çapta 1485 adet top ve obüs, bunu takiben

liyetler gündemdeymiş. Savaşın patlak vermesinin ardından silah ve mühimmat gibi önemli malzemenin kara ve deniz yoluyla Almanya'dan Türkiye'ye transferi imkânsız hale geldi. Bu yüzden Almanlar tarafından İstanbul ve çevresinde Türk silah ve mühimmat sanayii kurularak bu askeri malzeme ve mühimmatın Türkiye'de üretilmesine başlandı.

Bu bağlamda inisiyatifini ele alan isimlerden biri de Alman Deniz Albayı PIEPER'dir ve 800'e yakını Alman [74 uzman subay, memur, mühendis, kimyager, 47 ustabaşı, 659 kalifiye işçi] 14 bin küsurü de Türk olmak üzere, yaklaşık 15 bin kadar işçinin çalıştığı çeşitli Türk silah/mühimmat fabrikalarındaki üretimi koordine etmiştir.

S&H: Çoğu kalifiye işçi 15 bine yakın çalışan çok yüksek bir miktar ve buna şaşırılmak elde değil. Silah ve mühimmat üretimi konusunu ve üretilen silah çeşitliliğini biraz daha açar mısınız?

Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemal [ATATÜRK] ve Yaveri Süvari Asteğmen Mehmet Zeki [İlk HvKK Org. Zeki DOĞAN] Çanakkale'de [Fotoğraf: S&H Arşiv].

1887 yılında 500 bin Mauser (mavzer) ve 50 bin karabina (süvari tüfeği) Almanya'dan transfer edilerek Osmanlı ordusuna teslim edilmiş. Bu silah satış ve yardımların boyutunun perde arkasını biraz açar mısınız?

K. WOLF: Sizi detaylı rakamlara boğmak istemem ama özellikle sonradan Osmanlı'da Mareşal olan Freiherr von der GOLTZ'un İstanbul'daki askeri danışmanlık misyonu döneminde çok ciddi miktarda Alman askeri malzeme ve silahı Türkiye'ye pazarlandı. 1883 ile 1893 yılları arasındaki bu on senelik zaman diliminde 100 milyon Frank değerinde silah siparişi [top, torpido botları, sahil obüsleri, tüfek ve mühimmatları] Almanya'ya verildi.

O zamanlarda silah siparişi alabilmek için lobicilik, çıkar sağlama ve hatta rüşvet gibi faa-

K. WOLF: Gerçekten de bu rakam oldukça etkileyici. Başta beni de şaşırtmıştı ama son derece ciddi kaynaklarda yer alan bu doğru bilgilerin gerçekleri yansıttığı kesin. Yalnız şu da var, bu işçilerin birçoğu sadece İstanbul merkezinde değil, çevresinde ve hatta Çanakkale gibi dışındaki birçok silah fabrikasında çalıştılar. Bunlar genelde yüzlerce erkek ve kadın işçiyi barındıran, genelde tüfek ve mühimmat üretimlerinin yapıldığı büyük fabrika ve imalathanelerdi.

Bunlardan ilk akla gelenler arasında İstanbul Tophane'deki silah fabrikası da yer alır. Üretim için gerekli makine, torna ve yedek parçalar, Almanya'dan çok zor şartlar altında Türkiye'ye sokulabilmiş.

Örneğin bunlar tren lokomotiflerinde çift tabanlı vagonlar ya da içi yağ dolu fiçların diplerinde saklanarak demiryolundan nakle edildi.

Yine Osmanlı topraklarındaki tüm metal işleme amaçlı makinelere el konuldu ve bunlar da bu fabrikalarda toplandı. Bu dev silah ve mühimmat üretim çarkı Çanakkale Savaşı başladıktan sonra çok daha zaruri bir hale geldi, çünkü Almanya'dan Türkiye'ye bütün kara ve denizyolları kapanmıştı.

Türk cephanesi fabrikasının başına, geçmişte hayatlarından sorumlu olduğu ve 336

Çanakkale'de kurulan meteoroloji istasyonunun personeli hava tahmin balonunu hazırlarken görülüyor.

Alman bahriyelisinin ölümü ile sonuçlanan bir askeri faciadan ötürü, ceza olarak İstanbul'a sürülen Deniz Albayı Waldemar PIEPER getirildi. Albay PIEPER Osmanlı ordusunda Tümamiral rütbesini alarak Silah Dairesi ve Fabrikaları komutanı oldu. PIEPER'in plan ve koordine çabalarıyla silah ve mühimmat imalathaneleri kuruldu. Bu imalathanelerde top ve top mühimmatına kadar birçok başarılı üretimler sonucunda PIEPER'in suçu 8 Aralık 1915 tarihinde bizzat Alman İmparatoru II. WILHELM tarafından affedilmekle kalmadı, PIEPER bu başarılarından dolayı resmen onurlandırıldı.

Türk silah ve mühimmat imalatı, sadece kovan ve top mermisi [75 - 210mm] ile sınırlı kalmadı; barut, patlayıcı madde, el bombası ve küçük çaplı topların üretimi de gerçekleştirildi. Ayrıca İstanbul çevresinde bu silah ve mühimmatın denenerak test edildiği tabiki atış tesisleri de kuruldu. Tüm hammadde temin etme çabalarına rağmen özellikle demir ve bakırın yetersiz olmasından dolayı, cepheye muharebe alanlarından metal mermi çekirdeği ve şarapnel parçalarının toplanması da gündemdediydi ve bunlar savaş meydanlarında toplanarak İstanbul'a yollanıyor, oradaki tesislerde eritilerek yeniden işleniyordu. Bu sayede bir kaç yıl içinde son derece verimli yerli bir Türk silah sanayii tesis edildi.

S&H: Kitabınızda Alman askeri desteğinin, özellikle eğitim, komuta, sevk idare ve nihayet silah/mühimmat yardımı gibi faktörlerin Osmanlı'nın askeri başarılarında önemli rol oynadığı vurgulanıyor. Fakat tüm bunlar bir yana, anlaşılın o ki iki taraf askerlerinin ilişkileri her zaman mükemmel seviyede seyretmemiş.

K. WOLF: Öncelikle şunun altını çizmek isterim: Her ne kadar Çanakkale'deki muha-

rebelerde Alman askerlerinin olumlu etkisi hissedilir derecede olsa da, bunu abartmamak gerekiyor, zira her iki tarafın da muharebenin her cephesinde iç içe oldukları söylenemez. Öncelikle lisan sorunu en büyük problemlerden biriydi ve her türlü iletişim ve karar için tercüman gerekiyordu. Alman subayları içinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunların üstesinden gelenler olduğu gibi, bu çevreye ayak uyduramayan subaylar da oldu. Bunların detayları Alman subaylarının günlük notlarında da yer almaktadır. Aynı şekilde Türk tarafında da, Alman meslektaşlarıyla çok iyi seviyede anlaşılın olduğu gibi, Alman subaylarına karşı önyargılı olarak olumsuz tavır alıp ortak çalışmayı reddedenler de çıkıyordu. Tabiki burada Alman tarafının Türk askerlerine karşı kendini üstün hissetmesi de, Alman subaylarının çoğu zaman aşırı küstah ve kibirli olarak algılanmalarına da yol açmıştı. Fakat iki tarafın son derece uyumlu bir şekilde müşterek ve sistematiik çalıştıklarının örnekleri de mevcuttu.

Almanların, Prusya askeri disiplini ile gelen kuralcı ve katı tutumunun, Türkler tarafından çok da hoşnut karşılandığını söylemek mümkün değil.

Alman komutanları bazen kendi kaide ve kurallarının her yerde aynen uygulanmaması gerektiğini anlamak istememişlerdi. Bu yüzden Alman subaylarının algılaması da ters oldu ve Türklerin itaatsiz, tembel oldukları doğrutusundaki durumlarından bezerek, ister kendi aralarında olsun, isterse Almanya'ya yolladıkları yazılı raporlarda olsun, sürekli yakınararak bu intibayı daha da kuvvetlendirdiler. Lakin muharebe hattında, düşmanla doğrudan temas sağlanan sıcak cephelelerde bu tür sorunlar pek yaşanmadı ve ortama genel olarak karşılıklı saygı hâkimdi. Bu yüzden taraflar arasındaki ilişkilerin savaşın sonucunu o veya bu şekilde etkilediğini pek sanmıyorum.

S&H: Alman Silahlı Kuvvetleri'nin gerek Çanakkale, gerekse de Avrupa genelindeki diğer cephelelerde kendileriyle aynı safta savaşan Türk askerine bakışı nasıldı?

K. WOLF: Aslında genelleme yaparak bu soruyu kesin bir şekilde cevaplamak mümkün değil, zira Çanakkale Savaşı sırasında Türkiye'de görev yapan binlerce Alman askeri tarafından kaleme alınan kişisel notlar sınırlı sayıda ve bu konuyla ilgili genel bir kaniya yol açacak çok fazla bilgi mevcut değil.

Yine de muhtemelen şu söylenebilir ki, düşünceler geniş bir spektruma yayılmaktaydı. Her iki taraftan da pek çok asker için karşı kültürü anlamak ve kabul etmek çok zor olmuştu. Öncelikle ortak bir dil yoktu ve kullanılan alfabeler bile -Latin ve Arap olmak üzere- çok farklıydı. Alman ve Türk askerlerinin sosyal ve askeri kültürleri de son derece

değişikti. Bu askerler ayrı düşünce ve beklentiler içerisinde bir araya gelmişlerdi. Tüm bu farklılıklara rağmen Alman ve Türk askerlerinin birlikte görev almayı ve uyum içinde savaşmayı öğrenebilmiş olmalarına da şaşırılmak elde değil.

İki tarafın da savaştan sonra kısmen tekrar birbirlerinden soğuması ise, gerek Türklerin kazandıkları bu müthiş zaferi tamamen kendilerinin sahiplenerek öz güvenlerinin birden güçlenmesine, gerekse de zaferden sonra Alman tarafının askeri destek, katkı ve silah yardımlarının Türkler tarafından birden unutulmuş hayal kırıklığına uğramasına bağlayabiliriz.

S&H: Yalnız kitabınızın bir kaç yerindeki değerlendirmeleriniz okuyucularımızın hoşuna gidemeyebilecek nitelikte. Nitekim bazı eleştirilerinizde doğrudan ya da dolaylı olarak, sonradan bu savaş sırasında albaylığa terfi eden Yarbay Mustafa KEMAL'in bir takım öngörü ve uygulamalarını sorguluyor ve bu savaştaki rolünün sonradan çok abartıldığını ima ediyorsunuz. Bunu sormak zaruri oldu, neden kendisini bu savaşta bir askeri deha olarak ön plana çıkaramıyorsunuz?

K. WOLF: Türklerin, Türkiye'nin ve Türk tarihinin samimi bir dostu olarak bu konunun ne kadar hassas olduğunun ve konuyla ilgili düşüncelerimin okuyucularınızın hoşuna gi-

demeyebileceğinin bilincindeyim.

Bu yüzden öncelikle Mustafa Kemal ATA-TÜRK'ün, dünyanın en büyük devlet adamlarından biri olduğu gerçeğini ve bu vasfının hiç bir zaman unutulmayacağını özellikle vurgulamak istiyorum. Kendisinin henüz genç bir subayken dahi ne kadar yetenekli ve azimli olduğu, hayatı boyunca da önündeki tüm engelleri aşarak daima doğru sonuca ulaşmayı başardığı malumdur.

Gelibolu çıkarması sırasında yarbay rütbesindeki Mustafa KEMAL, 19ncu Tümen komutanıydı ve çok önemli bir fonksiyonu vardı. Fakat 5nci Ordu'nun komutasını Mareşal Liman von SANDERS devralıncaya kadar stratejik komuta 3ncü Kolordu ve Arıburnu Kuzey Grubu Komutanı ESAT Paşa'daydı [Mehmet

Albatros B1 keşif uçağı keşif görevinde [Fotoğraf: Çanakkale Hava Savaşları Kitabı].

Çanakkale üzerinde keşif uçuşu yapan bir Albatros uçağı [Fotoğraf: Çanakkale Hava Savaşları Kitabı].

ESAT BÜLKAT]. ESAT Paşa ve Mustafa KEMAL'in birlikte hazırladığı Gelibolu yarımadası savunma planının Mareşal Liman von SANDERS tarafından değiştirilmemesi halinde Türk ordusunun daha başarılı olup olamayacağı da bugün dahi tartışılan bir husustur.

Mustafa KEMAL bu savaşta cesareti, liderliği ve azmiyle kendini kanıtlamıştır, bunda herhangi bir şüphe yoktur. Avustralya ve Yeni Zelandalıların [ANZAC] amfibik çıkarmasını bireysel inisiyatifleriyle püskürterek cephenin yarılmasını önlemiştir. Ancak taktir edersiniz ki Çanakkale Savaşı'nın tek muharebesi bu cephede yapılmadı, boğazın Anadolu yakasındaki Kumkale ve yarımada'nın güneyindeki çıkarmalarda da, buradaki düşman çıkarmalarının kısmen göstermelik ve aldatma niteliğinde olduğu düşünülse de, kanlı muharebeler oldu. Buralarda da olağanüstü cesur Türk askerleri ve subayları kanlarının son damlasına kadar savaştılar.

Benim eleştirim, bu muharebelerde kaza-

nılan zaferlerin de en az Yarbay Mustafa KEMAL'in başarısı kadar önemli olduğunun pek fazla üstünde durulmadığıdır. Bu olgu, onun ANZAC'lara karşı başarılı olduğu gerçeğini asla örselemez. Hele ki Türk İstiklal Savaşı'nın başmimarı ve başarılı başkomandanı, sonrasında da Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, devrim ve inkılapları ile büyük bir devlet adamı olmasını hiç etkilemez. Çanakkale Savaşı'nın zaferle sonuçlanması birçok büyük taktik başarıların bir sonucudur ve bu başarılarda Mustafa KEMAL'in payı da büyüktür, fakat bu savaşta büyük yararlılıklar gösteren ve unutulmamaları gereken başka kahraman Türk komutanları da vardır.

İşte bu zafere, bu başarılı komutanlar sayesinde, her şeyden önce ölüme koşan kahraman Türk askerleri, cesur 'Mehmetçik' sayesinde ulaşıldı.

Ayrıca savaşın kazanılmasında Alman subay ve birliklerinin de önemli rol oynadığını düşünüyorum. Çanakkale'nin müdafaasında,

silah ve mühimmat üretiminde, Türk hava gücünün tesis edilmesinde büyük katkılar sağlayan 5nci Ordu Komutanı Mareşal Liman von SANDERS önderliğindeki stratejik, taktik ve özellikle teknik Alman desteği olmadan da bu zafer muhtemelen kazanılmazdı. Dolayısıyla bu zaferin babaları çoktur.

S&H: Osmanlı, sonradan elde edeceği Çanakkale Zaferi'nin yanı sıra, Sarıkamış'ta bir kaç hafta içinde [Aralık '14 - Ocak '15] korkunç bir yenilgiye uğradı. Burada Türk askerlerinin çoğu muharebeler yanında, -40° bulan soğuk iklim şartlarında donarak öldü ve dile kolay 90 bin kadar Türk askeri şehit düştü. Faciayla sonuçlanan bu yenilginin sizce başlıca sebebi ve Alman askerlerinin Ruslara karşı yapılan bu harekattaki sorumluluk derecesi nedir?

K. WOLF: Sankamış Harekâtı, henüz Çanakkale deniz muharebeleri başlamadan önce, Ocak 1915'te, Türk kuvvetlerinin büyük yenilgisiyle sonuçlandı. Alman ve Avusturya askeri komuta kademesi, Türk birliklerinin Kafkasya'da bir cephe daha açarak Rusya'ya saldırması ve bu cephede Rus birliklerini bağlaması yönünde karar almışlardı. Böyle bir cephenin oluşturulabilmesi için de mutlaka tarruz etmek gerekiyordu. Fakat orada Türk birliklerine doğrudan komuta eden Tuğgeneral ENVER Paşa, Osmanlı Genelkurmay Paşası Paul Bronsart von SCHELLENDORFF'un plan ve tavsiyelerini tamamen hiçe sayarak, kendi kafasından tasarladığı son derece iyimser planını hayata geçirmekte ısrar etti ve bu faciaya sebebiyet verdi.

Mareşal Freiherr von der GOLTZ Paşa, daha sonra ENVER Paşa hakkında anılarına şöyle yazacaktır:

“Maalesef burada yerden mantar gibi biten ve kendini Napolyon Bonapart sananlardan biri, Kafkaslar'da akılsızca davranmıştır.

Askerlerine yerine getirilmesi imkânsız ve gücüyle orantısız öyle bir görev vermiştir ki, ordusunu büyük zarara uğratmıştır.”

Sarıkamış Harekâtı'nda çeşitli fonksiyonlarda sadece sekiz Alman subayı görev almıştır. Sarıkamış faciasının ana sebebi ve başmimarı bu harekât planından sorumlu olan ve bunu bizzat uygulayan ENVER Paşa'dır.

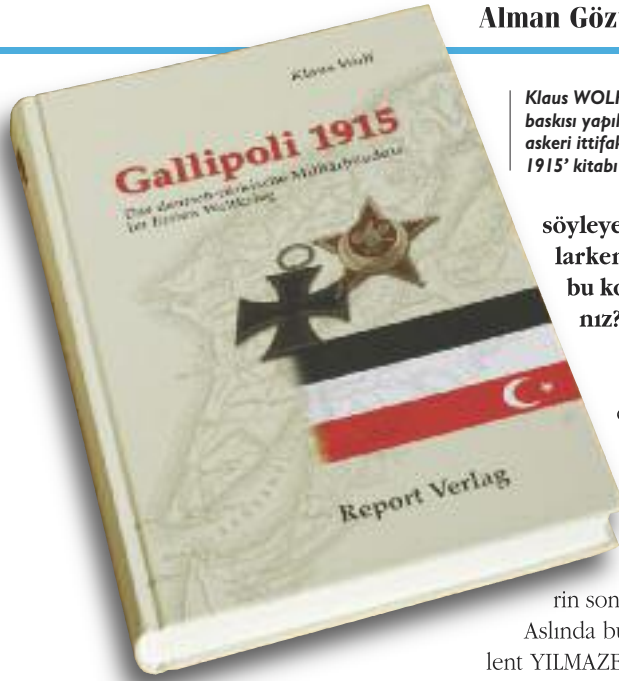
S&H: Çanakkale Savaşı zaferle sonuçlanmasaydı, Birinci Dünya Savaşı'nın gidişatı ve kaderi sizce nasıl olurdu?

K. WOLF: Geçmişe dönük bu soru elbette ki ancak bir hipotezle cevaplanabilir. Bana göre Çanakkale Savaşı'nın yenilgiyle sonuçlanmasının Osmanlı için olumsuz sonuçları, Osmanlı'nın savaşta İtilaf güçleri ile anlaşarak tarafsız kalmasına nazaran çok daha ağır olurdu.

Bu savaşı ve başkent İstanbul'u kaybetmek demek, Türklerin yenildiği Avrupa güçlerinin elinde tamamen oyuncak haline gelmesi anlamına gelirdi ki, belki de en fazla Rusya ile ganimetin paylaşılması konusunda anlaşılabilirdi.

Bu stratejik çerçevede, yani Çanakkale Savaşı kaybedilseydi, büyük bir olasılıkla Yunanistan ve Romanya bu savaşa çok daha erken, itilaf devletleri saflarında 1915 yılında katılırlar, yine Bulgaristan Almanya'nın yanında ittifak cephesinde yer almazdı. Bu sayede Boğazlar'dan Karadeniz'e ulaşabilen itilaf güçleri üzerinden desteklenen Rusya ile ittifak güçlerine doğu ve güney cephelerine karşı daha hararetli direnc sağlanırdı.

Yine bu sayede İtilaf donanma kuvvetleri, Atlantik Okyanusu, Kuzey- ve Baltık Denizi üzerinden doğrudan Almanya'yı hedef alabilirdi. Çanakkale Savaşı için seferber edilen

Klaus WOLF tarafından hazırlanan, 2008 yılında baskısı yapılan ve I. Dünya Savaşı'nda Alman-Türk askeri ittifakı alt başlığı ile yayınlanan 'Gallipoli 1915' kitabı görülüyor.

söyleyebilirsiniz ve kitabınızı hazırlarken yaptığınız araştırmalarda bu konuda ne gibi bilgilere ulaştınız?

K. WOLF: Türk askeri havacılığının kuruluşuyla ilgili tarihi araştırmalarım ve beni daha da yakından ilgilendiren kısmı olan Almanya'nın bu çalışmalarındaki rolü ile edindiğim bilgiler, yaptığım incelemelerin son dönemlerine rastlıyor.

Aslında bu konuya beni teşvik eden, Bülent YILMAZER'in konuyla ilgili yazdığı müthiş kitap [Çanakkale Hava Savaşları] olmuştur. Türk askeri havacılığı 1914 yılında daha henüz emekleme aşamasındaydı. Türk tarafının ricası üzerine başarılı bir pilot olan Üsteğmen [Osmanlı'da doğrudan Yüzbaşı oldu] Erich SERNO komutasındaki küçük bir heyet Almanya'dan İstanbul'a gönderildi.

Yüzbaşı SERNO, Tayyare Mektebi'nin komutanıydı fakat Osmanlı ordusunun tüm havacılık teşkilatının yeniden yapılandırılması ve tüm cephelerde ihtiyaç duyulan hava kuvvetlerinin de tesis edilmesi onun sorumluluğundaydı. Yüzbaşı SERNO, bugün Türk Hava Harp Okulu ve Atatürk Havalimanı'nın bulunduğu Yeşilköy'deki mevcut tesislerin büyütülmesinden işe başladı. Ayrıca pilot ve teknisyenlerinin eğitimlerini organize etmekle kalmadı, uçuş meteorolojisi ve motor bakımı müdürlüklerini de kurdu. Türkiye'ye yollanan ilk uçaklar önceleri parçalara ayrılmış bir vaziyette demiryoluyla nakledildi ve sirk malzemesi olarak kamufle edilmişti.

Daha sonraki uçak nakliyatları kombine olarak kara ve hava yolu şeklinde gerçekleştirildi. Örneğin Romanya ve Bulgaristan, bu kamufleli nakliyatları ortaya çıkarınca, uçakların bir kısmı önce parçalar halinde demiryoluyla Macaristan'a nakledildi. Uçaklar orada monte edilerek harici yakıt tankları ile düşman üzerinden Edirne'ye kadar kazasız uçuruldular ve orada tekrar yakıt ikmali yaptıktan sonra da İstanbul'a, Yeşilköy'ün o zamanki adıyla San Stefano'ya uçuruldular.

Gelibolu semalarında İnci Filo'ya bağlı ilk uçuş 18 Mart 1915 tarihinde gerçekleştirildi. İtilaf Devletleri'ne ait donanma unsurlarının Çanakkale'ye yaklaştığı, işte bu keşif uçuşu sırasında tespit edildi. Gönderilen uçaklar arasında Rumpier B 1 tipi keşif/egitim, Albatros D ve Fokker E III tipi av uçakları da bulunuyordu. Bunun yanında Gotha WD II deniz uçaklarıyla donatılmış deniz uçağı filosu da mevcuttu.

Çanakkale'nin Nara Burnu'nda konuşlu bu deniz uçaklarıyla, önceleri sadece keşif gö-

İtilaf güçlerinin kuvvetleri yeni bir saldırı için kullanılabildi.

Türkler Çanakkale Savaşı'nı kaybetselerdi ve İngiliz güçleri Ekim 1918 değil, 1915 yılında İstanbul'u işgal etseydi, bence savaş çok daha erken biter ve Birinci Dünya Savaşı muhtemelen 1916 yılında sona ererdi.

S&H: Çanakkale Savaşı'nda Alman ordusuna sağlanan uçak ve pilotlar, Türk pilotları ile birlikte önemli görevler üstlendiler. Türk Hava Kuvvetleri'nin ilk nüvesini oluşturan bu hava gücü büyük oranda Almanya'dan getirilen ve bir kısmı fabrikadan yeni çıkmış uçaklardan oluşuyordu. Almanya'nın Türk Hava Kuvvetleri'nin bugünkü gücüne ulaşmasındaki katkı ve desteği hakkında neler

Klaus WOLF
Krm. Yarbay Plt.

Yarbay Plt. Klaus WOLF 1959 yılında Almanya'nın Bremerhaven şehrinde doğmuştur.

1981 yılında Federal Alman Silahlı Kuvvetleri'ne katıldı.

1986 yılında Münih kentindeki Alman Askeri Üniversitesi'nden pedagoğ lisansı alarak mezun oldu.

1986-1988 yıllarında, Alman Kara Kuvvetleri bünyesinde aldığı havacılık ve helikopter pilotluğu eğitimini takiben Bo 105 tipi hafif genel maksat helikopteriyle çeşitli görevlerde bulundu.

1993 yılında aynı tip helikopterin tanksavar tipinin [PAH] filo lideri görevine getirildi.

Aynı yıl Hamburg kentindeki Harp Akademisi'nde kurmaylık eğitimine başladı ve buradan 1995 yılında mezun oldu.

Taktik/operatif kurmay komutada ve federal başkent Berlin'de, Alman Savunma Bakanlığı nezdinde çeşitli görevlerde bulundu, yüksek okullarda öğretim üyesi olarak çalıştı.

2002-2006 yıllarında İstanbul Ayazağa'da NATO'ya bağlı 3. Kolordu Komutanlığı NRDC-T [NATO Rapid Deployable Corps-Turkey] Karargahı'nda, kurmay yarbay olarak görev aldı.

Dört yıllık bu görev sürecinde 'Gelibolu 1915. Birinci Dünya Savaşı'nda Alman-Türk askeri ittifakı' adlı Almanca kitabı yazdı.

Temmuz 2008 itibarıyla Almanya tarafından resmi görevli olarak İslamabad'daki Milli Savunma Üniversitesi'ne gönderildi ve burada bir yıl akademik eğitim aldı.

Klaus WOLF, halen atandığı Pakistan'da resmi görevli olarak bulunmaktadır.

Bayan Dr. Suzan Ekberoğlu-Wolf ile evli olan Yrb. WOLF, çok iyi derecede İngilizce yanında, yeterli derecede Urduca ve Türkçe, biraz da Rusça bilmektedir.

Albatros DII AKD I avcı uçağı kalkışa hazırlanıyor
[Fotoğraf: Çanakkale Hava Savaşları Kitabı].

revleri icra etmiş, daha sonraları bu öncel göreve ilave olarak İtilaf güçlerine ait havaalanları ve gemilerine karşı çok başarılı bombardıman uçuşları da gerçekleştirdi.

İstanbul'un savaş uçağı istek listesinde, denizaltılara karşı taarruz amaçlı ağır torpido taşıyabilen uçaklar da vardı. Zira mevcut uçakların mühimmat yükü sadece serbest düşüş bombalanıyla sınırlıydı ve torpido gibi ağır mühimmat taşıyabilen deniz uçağı henüz yoktu. Böyle bir uçak Almanya'da 1915 Temmuz'unda gerçekten de vardı ama ArGe aşamasındaydı ve teknik olarak henüz tam olarak hazır değildi. Söz konusu uçak, her biri 160hp gücünde çift-motorlu, 21m kanat genişliğinde, 350mm çapındaki bir torpidoyu taşıyabilen Gotha serisi çift kanatlı bir tayyareydi.

Gotha uçağı henüz seri üretime geçmemiş olmasına rağmen, Almanya'dan İstanbul'a, oradan da Çanakkale'ye, Plt. Yarbey RASCH gönderildi ve görevi bu uçağın Çanakkale'de ki tesislerde kullanılıp kullanılmayacağını araştırmaktı.

Netice itibarıyla savaş boyunca bu özel kabiliyetli uçağın Çanakkale'ye sevk edilerek kullanılması nasip olmadı.

Bugün itibarıyla Gelibolu, İstanbul ve İzmir'de, en az 66 Alman savaş uçağının kullanıldığını biliyoruz. Alman yardım ve desteklerinin Türk Hava Kuvvetleri'nin kurulması ve gelişmesinde çok önemli bir rol oynadığını düşünüyorum. Her ne kadar bu uçakların tamamına yakını Birinci Dünya Savaşı sonrası İtilaf güçleri tarafından imha edilmiş olsalar da, savaş sırasında Almanlar tarafından eğitilen Türk pilot ve teknisyenleri, savaş sonrasında Türk hava gücünün belkemiğini oluşturmuşlardır.

S&H: Kitabınızın sonunda, Çanakkale Savaşları sırasında hayatını yitiren 534 Alman askerinin akıbetlerini, bulabildiğiniz

tüm detaylarıyla işlemişsiniz. Çanakkale Savaşı'nın yıldönümünde Avustralya ve Yeni Zelanda'dan gelen çok sayıda ANZAC [ANZAC: Australia, New Zealand Army Corps] torunları, büyük dedelerini ve bu savaşı anma törenlerine katılıyorlar. Almanya'dan Alman askerlerine aynı ilgi sizce neden yok?

K. WOLF: Alman tarafında ilgi yok değil var elbette, Almanlar da Gelibolu'da ölen Alman askerlerini ve atalarını anmak istiyorlar. Ama Tarabya'daki Alman Askeri Mezarlığı'nda bile Almanların bu savaştaki katkıları yeterince hatırlanmıyor, Alman askerlerine yeterince atıfta bulunulmuyor.

Bakın Çanakkale'deki Alman askeri mezarları çeşitli sebeplerden dolayı bugüne kadar muhafaza dahi edilememiş.

Dolayısıyla Çanakkale'de, biz Almanlara da bu savaşa katılan insanlarımızı hatırlayıp anabileceğimiz bir köşe ayrılrsa, bu barışçıl ve iki halkı birleştirici durumu sembolize etmek açısından çok iyi bir işaret olurdu.

Birinci Dünya Savaşı sonrası, 1936 yılına kadar Alman hükümetleri nezdinde bu tür bir anıtı dikebilmek için Türk tarafına birçok girişimde bulunulmuş ama bu çaba ve başvurular çeşitli nedenlerden dolayı Türk tarafında kabul görmemiş ve reddedilmiş.

Hatta sonradan Weimer Cumhuriyeti Şansölyesi olan ve Nobel barış ödülünü de alan, dönemin parlamento milletvekili Gustav STRESEMANN bu konuyla ilgili olarak

*** Özge KILINÇ; İç Güvenlik Uzmanı ve Jeo-strateji/Savunma Sanayii Araştırmacısı**

bir vakıf dahi kurmuş. Vakfın öncel amacı Çanakkale'de bir Alman şehitlik anıtı üzerineydi ve savaşta hayatını yitiren Alman askerlerini anmaktı.

Özellikle 20 Ocak 1918 tarihinde Gökçeada sahili açıklarında aniden bir mayına çarparak batan Breslau [Midilli] kruvazöründe hayatını kaybeden 336 Alman bahriyelisini anmak için de bu tür bir anıt manevi önem arz ediyordu [336 bahriyeli sayısı, aynen PIEPER örneğinde olduğu gibidir].

Bugün bu mevzuyla ilgili olarak bir nevi müşterek 'Barış Parkı'nı öngören somut bir fikrimiz var ve eğer Türk makamları sıcak bakarlarsa, uluslararası fonlardan bunun finansmanı sağlanabilir. Buna yeşil ışık yakılması halinde, mevcut toplumlararası dostluğun daha da pekişeceği malumdur. Umarım bu barış parkı zeytinliği projesi Türk yetkili makamlarınca da kabul görür.

Parkın finansmanının organizasyonu konusunda, çoğu Almanya kaynaklı birçok çevreden para akışının sağlanabileceği şimdiden temenni edilebilir.

Bu park Çanakkale'de bir yerde, yörenin Türk köylülerine de kooperatif olarak tahsis edilebilir ve buradaki ağaçlardan zeytinyağı üretilebilir.

Umarım, Türk makamları barışçıl amaçlı böyle bir projeye sıcak bakar ve Çanakkale'deki Uluslararası Barış Parkı'ndaki ağaçlardan ilk 'barış zeytinyağını' Çanakkale Savaşı'nın 100ncü yıldönümüne, 2015 yılına yetiştirilebiliriz.

Bu sizce de büyüleyici ve mükemmel bir fikir değil mi?

S&H: Türk-Alman ilişkilerinin bugünü hakkındaki kişisel görüşünüzü alabilir miyiz?

K. WOLF: Bugün Almanya'da, başka hiç bir Avrupa ülkesinde olmadığı kadar çok Türk veya Türk kökenli vatandaş yaşamaktadır.

Türkiye de, Almanların en çok ziyaret ettiği ülkeler arasında yer alıyor ve hatta bugün binlerce Alman artık sürekli olarak Türkiye'de yaşamakta.

Ben Alman-Türk ilişkilerinin çok iyi bir seviyede olduğunu düşünüyorum. Bence bu o kadar sağlam bir ilişki ki, iki taraftan da sarf edilen kritik ve çatlak seslerin, bu dirençli ilişkiyi olumsuz yönde etkileyerek örseleyemeyeceği ve bozamayacağı kanaatindeyim.

S&H: Sayın Wolf, bu içten ve samimi söyleşi için S&H okurları adına teşekkürlerimi arz eder, Pakistan'daki resmi görevinizde başarılar dileriz S&H